

- шення / В. М. Трегобчук, М. А. Хвесик // Экономика Украины. – 1996. - № 1. – С. 32 – 42.
17. Дорогунцов С. І. Удосконалення управління природокористування в АПК / С. І. Дорогунцов, П. П. Борщевський, Б. М. Данилишин - К.: Урожай, 1992. – 128 с.
18. Розенберга Г. С. Антология экологии / Г. С. Розенберга. – Тольятти: ИЭВБ РАН, 2004. – 394 с.
19. Реймерс Н. Ф. Экология (теории, законы, правила принципы и гипотезы) / Н. Ф. Реймерс — М.: Журнал «Россия Молодая», 1994 — 367 с.
20. Балабанов Г. В. Трансформація структури господарства України: регіональний аспект / [за ред. Г.В. Балабанова, В.П. Нагірної, О.М. Лижник]. - К.: «Міленіум», 2003. - 403 с.
21. Мелешкин М. Экономика и окружающая среда. Взаимодействие и управление / М. Мелешкин, А. Зайцев, Х. Маринов – М.: Экономика, 1979. – 270 с.
22. Лемешев М. Я. Эколого-экономическая модель природопользования / М. Я. Лемешев // Всесторонний анализ окружающей природной среды – Л.: Гидрометеиздат. – 1976 – С. 266 – 276.
23. Моисеев Н. Н. Наука, глобальные перспективы человечества / Н. Н. Моисеев // Горизонты экологического знания. – 1986. – Т. 1-2. – С. 179-200.
24. Каленська О. О. Еколого-економічна система: визначення, структура, взаємодії / О. О. Каленська // Вісник СумДУ. – 2007. – № 1. – С. 83 – 84.
25. Буркинський Б. В. Природопользование: основы экономико-экологической теории / Б. В. Буркинський, В. Н. Степанов, С. К. Харчиков. – Одесса: ИПРЭИ НАН Украины, 1999. – 350 с.
26. Лицур І. М. Теоретико-методологічні основи еколог-економічної безпеки (на прикладі лісових ресурсів Карпат): моногр. / І. М. Лицур. – К.: Наук. світ, 2004. – 139 с.
27. Избр. труды 1952-62 (Материалы к библиографии ученых СССР, сер. геол. наук, в. 19) / [Ферсман А. Е.], – М.: Недра, – 1964- Т. 7. – 575 с.
28. Баландин Р. К. Природа и цивилизация / Р. К. Баландин, Л. Г. Бондарев. – М.: Мысль, 1988. – 393 с.

УДК 332

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Романюк С.А.

У статті розглядається основні зміни, що відбуваються в регіональній політиці ЄС, зміст нових підходів у політиці єднання у наступний програмний період.

Ключові слова: *сфери політики з різним ступенем просторового виміру, територіально спрямована політика розвитку, партнерський контракт, інтелектуальна спеціалізація.*

Важливе значення досвіду регіональної політики Європейського Союзу для України визначається декількома факторами. По-перше, Україна прагне асоційованого членства з ЄС, і тому адаптація її регіональної політики до європейських правил та стандартів набуває особливого значення. По-друге, високорозвинуті країни ЄС є не тільки головними суб'єктами-учасниками глобальних економічних процесів, але й визначають загальні принципи та підходи у формуванні різних сфер політичного життя, які сприймаються як певний стандарт, за яким «вимірюється» рівень суспільного розвитку інших країн, визначається їх місце в «інтелектуальній» світовій ієрархії. І регіональна політика не є виключенням. По-третє, унікальність регіональної політики ЄС полягає в тому, що вона носить наднаціональний характер, здійснюється в умовах значної диференціації напрямків регіональної політики країн-членів, а також різних підходів до її бачення на регіональному рівні. В таких умовах формування та реалізація єдиних принципів, стратегічних завдань, синхронізації в часі, фінансуванні визначених пріоритетів є складним

завданням. Тим не менш, беззаперечним є факт її позитивного впливу на формування єдиного економічного та соціального європейського простору. Регіональна політика ЄС постійно удосконалюється, і в даний час проводяться наукові та політичні дебати щодо її змісту на новий програмний період 2014-2020 рр.

Політика регіонального розвитку країн ЄС та європейська регіональна політика ґрунтовно досліджується такими вітчизняними науковцями і фахівцями, як П.Ю.Беленький, З.С.Варналій, В.С. Кравців, Н.А. Мікула, О.Ф. Новикова, Ю.Д.Радіонов та інші. Проте, виходячи із важливості формування довгострокових стратегічних напрямів регіональної політики ЄС, що закладається на наступний програмний період, дана проблематика залишається актуальною.

Метою статті є висвітлення окремих аспектів ефективності політики єднання, формування нових підходів у регіональній політиці Європейського Союзу.

Регіональна політика Європейського Союзу протягом сорокарічного свого існування зазнала суттєвих змін, які супроводжувалися цілою низкою реформ (у 1979, 1984 рр.). У 1988 році вона була сформована як окремий напрям функціонування Спільноти. Починаючи 1989 року започатковане середньострокове програмування регіонального розвитку (два програмних періоди 1989-1993, 1994-1999 рр.), а з 2000 року в ЄС запроваджене семирічне програмування здійснення регіональної політики – політики економічного, соціального та територіального єднання. Програмний період, розрахований на 2000–2006 роки, передбачав такі цілі регіональної політики:

- ціль №1 – «підтягування» рівня економічного розвитку менш розвинутих регіонів з ВВП на одну особу за паритетом купівельної спроможності нижчим за середній по ЄС (конвергенція);
- ціль №2 – сприяння соціально-економічним перетворенням в регіонах із структурними проблемами розвитку;
- ціль №3 – модернізація системи професійної підготовки і працевлаштування.

На ці цілі спрямовувалося 94% коштів чотирьох структурних фондів – Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду підтримки рибальства і Гарантійного фонду для сільського господарства (сукупний розмір яких склав понад 209 млрд. євро). Крім того, фінансування масштабних проектів охорони навколишнього середовища на національному рівні та міжнародні транспортні проекти фінансувалися через Фонд єднання. За ціллю конвергенції (ціль №1) асигнування структурних фондів були виділені усі східнонімецькі землі, регіони Греції, значна кількість регіонів Іспанії, Португалії, Південної Італії, а також ряд регіонів Ірландії, Великобританії, Франції та Австрії, віддалені регіони Фінляндії та Швеції. Лише дві країни – Данія та Люксембург – не мали доступу до коштів фондів за цією ціллю. Слід відмітити, що обсяги фінансової підтримки найменш розвинутих регіонам ЄС були додатково диференційовані в залежності від рівня їх відставання від середньоєвропейського рівня: відставання регіону понад 25% гарантувало додаткову підтримку у розмірі 5% від різниці між ВВП на одну особу по ЄС-15 та даним регіоном, в межах 10%-25% – у розмірі 4%, менш, ніж 10% – 3%.

Окрім того, якщо у регіоні, що підпадав під критерії підтримки, рівень безробіття був менший за середній по всіх регіонах за ціллю №1, держава отримувала річну підтримку в розмірі 100 євро на кожного офіційного безробітного. Загальна сума підтримки регіонів країни, що підпадали під ціль конвергенції обмежувалася рівнем 4% від ВВП цієї країни [1]. Особливістю нової семирічної програми на 2007–2013 роки була переорієнтація політичних цілей та інструментів, а також збільшення фінансування у зв'язку з розширенням ЄС: його обсяг виріс до 862,4 млрд. євро (понад 1% сукупного ВВП спільноти). Певна трансформація відбулась як у формуванні цілей так і у визначенні фінансових інструментів, що відображено у таблиці 1.

Ціль №1 попереднього програмного періоду трансформувалася у нову ціль «Конвергенція та конкурентоспроможність», цілі № 2 та 3 – об'єднані у ціль «Регіональна конкурентоспроможність та зайнятість». На регіональному рівні підтримуються економічні заходи у промислових, міських та сільських територіях, а також посилення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. На національному рівні політика спрямовується на досягнення повної зайнятості, продуктивності та подолання соціальної відчуженості. Фактично ці два програмних періоди якісно не відрізняються щодо головної політичної мети – єднання, яка має достатньо конкретний економічний зміст – створення умов вирівнювання за показником на основі випереджаючого зростання найменш розвинутих країн. За цим по-

казником країни ЄС-25 можна розподілити на дві групи. Перша група – 12 країн-лідерів, рівень ВВП на одну особу яких вище за середній по ЄС-25. Ця група повністю складається із країн ЄС-15. Друга група – 13 країн-аутсайдерів, куди входять країни, що приєдналися до ЄС з 2004 року, а також Італія, Греція та Португалія. Найменш розвинуті – 6 країн: Словаччина, Угорщина, Естонія, Польща, Литва, Латвія, де ВВП на одну особу менший 75% від середнього по ЄС. Серед цих країн Польща та Словаччина протягом 2005-2009 років найбільш динамічно наближалися до середнього показника країн Спільноти: на 10 та 12 відсоткових пункти відповідно [2].

Таблиця 1.

**Трансформація політичних цілей та інструментів у Програмі єднання ЄС
на 2007-2013 рр. [1]**

2000-2006		2007-2013	
політична мета	Фінансові інструменти	політична мета	Фінансові інструменти
1. Мета № 1 — «підтягування» рівня економічного розвитку менш розвинутих регіонів	Фонд єдності. Європейський фонд регіонального розвитку. Європейський соціальний фонд	1. Конвергенція і конкурентоспроможність	Фонд єдності. Європейський фонд регіонального розвитку. Європейський соціальний фонд
2. Мета № 2 — сприяння економічним та соціальним перетворенням у регіонах із структурними проблемами розвитку	Європейський фонд регіонального розвитку	2. Регіональна конкурентоспроможність і зайнятість на регіональному рівні та на національному рівні	Європейський фонд регіонального розвитку. Європейський соціальний фонд
3. Мета № 3 — модернізація системи професійної підготовки і працевлаштування	Європейський соціальний фонд		
4. Програма допомоги країнам Північної Європи	Європейський фонд регіонального розвитку		
5. Програма розвитку міст (URBAN)	Європейський фонд регіонального розвитку		
6. EQUAL (Рівність) — ініціатива в рамках ESF. Мета — заохочення транснаціональної співпраці з розвитку нових засобів боротьби зі всіма формами дискримінації та нерівності на ринку праці, у т. ч. згладжування диспропорцій на ринку праці	Європейський соціальний фонд	3. Європейська територіальна співпраця	Європейський фонд регіонального розвитку
7. LEADER+ — ініціатива в рамках реалізації загальноєвропейської сільськогосподарської політики	Європейський фонд рівності та гарантій у сільсько-кому господарстві		

Оцінюючи вплив політики єднання ЄС на розвиток європейських країн та їх регіонів доцільно відмітити небезпідставні намагання суттєво покращити цю політику у майбутньому програмному періоді. Якщо проаналізувати зміни в динаміці за показником ВВП на одну особу країн ЄС, починаючи з 1995 року, виявиться, що ряд країн розвивається динамічно не зважаючи на відсутність фінансування за конвергентними цілями (табл. 2).

Найбільш динамічно розвивалися в цей період Ірландія та Нідерланди, які за показником ВВП на одну особу серед країн ЄС-15 у 1995 року посідали відповідно 12 та 7 місця. У 2000 році Ірландія вже була на 4-му, а Нідерланди на 2-му місці; у 2009 році ранг Ірландії становив 2, Нідерландів – 3. Абсолютним лідером по рейтингу весь досліджуваний період був Люксембург. Дещо знизилися позиції Данії та Бельгії, незважаючи на те, що вони отримували фінансування за конвергентними цілями. Італія за весь період дослідження демонструвала падіння відносного рівня ВВП на одну особу відносно середнього рівня по ЄС-15, хоча рівень її підтримки з європейських фондів не був меншим за середній по ЄС.

Таблиця 2 .

Динаміка зміни рангів країн ЄС-15 за рівнем відносного ВВП на одну особу у 1995, 2000, 2006, 2009 роках (ЄС-15=100%) [2]

Країни ЄС-15	1995 р.	2000 р.	2006 р.	2009 р.
Люксембург	1	1	1	1
Австрія	2	4	4	4
Данія	3	3	5	6
ФРН	4	9	9	7
Бельгія	5	7	8	7
Швеція	6	6	6	5
Нідерланди	7	2	3	3
Італія	8	10	13	13
Франція	9	12	11	11
Великобританія	10	8	7	7
Фінляндія	11	10	10	10
Ірландія	12	4	2	2
Іспанія	13	13	12	12
Греція	14	14	14	14
Португалія	15	15	15	15

Таким чином, вплив політики єднання на зменшення диспропорцій у розвитку в різних країнах Спільноти був неоднозначним. Останнім часом в Європейському Союзі проходять дискусії щодо майбутнього програмного періоду на 2014 – 2020 роки. Серед основних проблемних питань можна виділити такі.

Проблематика першого блоку пов'язана з необхідністю якісно підвищити координацію усіх галузевих політик, що здійснюються країнами, а також самим Євросоюзом. ЄС виходить з того, регіональна політика повинна розглядатися не тільки, як окрема політика, що має на меті вплинути на зменшення територіальних диспропорцій розвитку. Підкреслюється її координаційна функція, яка полягає у необхідності узгодження територіального впливу різних секторальних політик, що безумовно підвищує її роль. У цьому сенсі можна виділити два ключових аспекти. По-перше, у п'ятому звіті з економічного, соціального та територіального єднання Європейської Комісії [3, с. 179-200] вперше достатньо детально висвітлено проблеми взаємодії різних сфер політики ЄС в контексті їх інтегрованого впливу на зниження регіональних диспропорцій. Звіт розрізняє усі сфери політики ЄС за ступенем їх впливу на зниження регіональних диспропорцій на три групи: ті, які мають чіткий просторовий (регіональний) вимір впливу; ті, які мають частковий просторовий вимір; сфери політики, які не мають виразного територіального виміру впливу ('spatially blind'). Такий поділ зроблений для здійснення оцінки територіального впливу тієї чи іншої сфери політики, а також оцінки синергічного їх впливу на розвиток регіонів. Зокрема, до групи політик, що мають чіткий просторовий вимір впливу віднесена конкурентна політика, яка має високу чутливість до державної допомоги окремим національним компаніям. Спеціально введені з 2008 року правила, що звільняють країни ЄС від особливих процедур регулювання надання фінансової допомоги в окремих секторах економіки [4] передбачають безперешкодне фінансування лише тих видів діяльності, що не порушують принципи конкурентної політики ЄС: допомога малому та середньому бізнесу, фінансування інноваційної та дослідницької діяльності, професійна перепідготовка, зайнятість, допомога у захисті навколишнього середовища, підприємництво, започаткування підприємницької справи в регіонах, що підпадають під умови надання фінансової допомоги. До цієї групи віднесені також транспортна політика (хоча одночасно відмічається її незначний вплив на зменшення міжрегіональних диспропорцій), охорона навколишнього середовища, морська політика, загальна рибна політика. Такий набір політик, визначений, як такий, що безпосередньо впливає на зменшення регіональних диспропорцій, очевидно, є ще остаточно невизначеним.

До групи сфер політики, що мають частковий просторовий вимір і вплив на регіональні диспропорції віднесені: політика сприяння активізації наукових досліджень та технологічного розвитку, впровадження інновацій та розвитку підприємництва, формування інформаційного суспільства та медіа простору, подолання бідності та соціальної відчуженості, зайнятості, освіти, охорони здоров'я, гендер-

ної рівності, підтримки аграрного сектору та розвитку сільських територій, а також реагування на кліматичні зміни. До третьої групи віднесені сфери політики без просторового виміру: політика єдиного ринку, торгівлі, енергетики, економічного та монетарного союзу. Запровадження виміру впливу різних сфер політики має на меті підвищити їх ефективність. Очевидним є те, що віднесення значної кількості сфер політики ЄС до тих, що має частковий вплив на регіональні диспропорції, свідчить про запровадження по всій території Спільноти однакових базових соціальних стандартів, а також надання стандартизованих публічних послуг, і за даним дослідженням може вважатися регіональною політикою у широкому розумінні (*place-neutral approach*). Частковість впливу означає намагання досягнути рівної доступності соціальних та публічних послуг у менш розвинутих країнах та регіонах ЄС, де існують певні територіальні особливості (прикордонні території, з особливими особливостями клімату, рельєфу, тощо).

Інший ключовий аспект у політиці єднання, який свідчить про намагання посилити координацію у формуванні та здійсненні регіональної політики у всіх територіальних вимірах – наднаціональному, національному та регіональному – наміри Євросоюзу запровадити якісно новий інструмент регіональної політики, який слугуватиме посилення її стратегічної складової – «партнерські контракти розвитку та інвестицій» (*Partnership Contract*), які базуючись на загальній стратегічній основі визначають інвестиційні пріоритети, розподіл національних ресурсів та ресурсів ЄС між пріоритетними сферами та програмами на погоджених з країнами та регіонами умовах, а також цілей, які мають бути досягнутими.

Вважається, що контакт поширюватиметься на всі складові політики ЄС для впровадження економічного, соціального та територіального єднання на когерентній та інтегрованій основі [3, XXIV]. Однією з вимог «партнерського контракту» є його підготовка кожною країною-членом ЄС спільно з такими партнерами: компетентні регіональні, місцеві та інші органи публічної влади; економічні і соціальні партнери уряду країни; представниками громадянського суспільства, включаючи партнерів у сфері охорони навколишнього середовища, неурядових організацій, а також організацій створених у сфері підтримки рівності та недискримінації громадян.

У відповідності з підходом багаторівневого управління регіональним розвитком визначені партнери повинні бути залучені країною-членом ЄС не тільки до підготовки «партнерського контракту», але й до підготовки, впровадження, моніторингу та оцінки усіх програм, що фінансуватимуться з фондів ЄС, а також входити у моніторингові комітети цих програм. Цим самим, ЄС намагається створити умови до залучення більш широкого кола регіональних акторів у формуванні та реалізації регіональної політики, посиливши принцип її формування «знизу-доверху» і застосовуючи елементи багаторівневого підходу.

Другий блок проблем, що дискутується, пов'язаний з необхідністю суттєво покращити розповсюдження інновацій по всій території ЄС. Центральне місце у зв'язку з цим відводиться концепції інтелектуальної спеціалізації (*smart specialisation*). Ця концепція розглядається як основа реформування всієї політики ЄС щодо регіонального розвитку і уособлює принципи «інтелектуального зростання», «зростання на екологічній базі» і «на основі всебічного зростання» [5]. Передбачається, що від регіонів вимагатиметься визначення секторів, технологічних зон або основних сфер можливих конкурентних переваг, на яких фокусуватиметься регіональна політика для стимулювання інновацій в них. Особливо актуальним такий підхід вважається для регіонів з незначним науково-технологічним потенціалом.

В ЄС концепція інтелектуальної спеціалізації розглядається через призму її придатності з точки зору задекларованих принципів економічного, соціального та територіального єднання. З метою уникнення ризиків домінування лише невеликої кількості країн та регіонів, що володіють високотехнологічними активами, вона пропонується як шлях, намагання відносно збалансованого розповсюдження науково-дослідницьких досягнень серед країн та регіонів спільноти. Це відзначено у п'ятому Звіті Європейської комісії.

Увага приділяється не стільки інтенсифікації науково-дослідницьких та конструкторських розробок на регіональному рівні, у тому числі міжнародних, оскільки об'єктивно такі розробки зосереджуються на обмеженому колі територій з відповідним людським, науковим та дослідницьким потенціалом (відповідно міжрегіональні диспропорції у розвитку продовжуватимуть збільшуватися), а на створення механізмів широкого сприйняття, впровадження і розповсюдження нових технологій, у першу чергу інформаційно-комунікаційних.

До третього блоку проблем, що широко дискутуються в ЄС, можна віднести пошук шляхів більш

ефективної, адресної «прив'язки» інтервенцій Структурних фондів до конкретної території з урахуванням її потреб. Витоки даної проблематики виходять з емпіричних та теоретичних досліджень останніх років як в розвинутих, так і в країнах, що розвиваються, які засвідчили більшу обережність, як науковців, так і політиків щодо теоретичного обґрунтування економічного зростання та регіональних диспропорцій та рекомендацій урядам країн по стимулюванню зростання.

Всі, однак, одностайні в одному аспекті, що «агломерація» — одна з ключових рушійних сил зростання та розвитку. Проте агломерація не є виключним двигуном розвитку. Зокрема, для розвитку регіонів вимагається сильний ефект мереж, який забезпечує можливості транспортного, комунікативного, енергетичного зв'язку між територіями. В Європі, де простір для зростання великих агломерацій обмежений і високим є поліцентризм, економія на масштабі може генеруватися через мережу між основними агломераціями та їх передмістями, а також через щільну мережу між великими і середніми за розміром містами. Найбільш важливим є факт, що агломерації ніколи не є результатом дії виключно ринкових сил. Державна політика, яка має прямо чи опосередковано просторовий вплив на розвиток, також є фактором впливу на агломерацію.

Частина рішень приймається місцевою владою, проте часто вимагається національне законодавство, фінансові інтервенції в національному масштабі і скоординована політика в цілому по всій країні (що раніше відмічено нами, як просторово-нейтральний підхід, або регіональну політику у широкому розумінні). Політичні рішення із свідомим просторовим впливом, які стосуються або розширення, або звуження послуг в конкретних регіонах, приймаються одночасно з рішеннями приватного сектору інвестувати чи ні, змінювати місцезнаходження, чи ні. Тому прийняття державних рішень та рішень приватним капіталом здійснюється одночасно, підсилюючи одне одного. Отже, повне та ефективне використання регіональних ресурсів можливо в результаті взаємодії приватних та публічних дій, взаємодію економічних та політичних рішень і інституцій.

Така теоретична інтерпретація формування агломерації потребує нових підходів до формування та реалізації регіональної політики, орієнтованої на конкретну територію і вміщує як складову підвищення ефективності, так і сильний соціальний аспект (рівності, або подолання соціальної відчуженості). Одиницею інтервенції цієї політичної моделі є місце чи регіон, однозначно (внутрішньо) визначений через політичний процес. Метою інтервенції є зниження неефективності і/або соціального відчуження (ізоляції) у специфічних місцях — відсталих у розвитку чи розвинутих, міських чи сільських, центральних чи периферійних — через брак необхідних економічних інституцій, які мають бути створені, щоб прибрати залежність від умов невизначеності, в яких приватні та публічні організації роблять свій вибір. Модель діє через фінансування і підтримку надання пов'язаних і призначених для конкретної території публічних товарів та послуг і спрямована на: посилення/створення інституцій задля усунення причин неефективності та соціальній ізоляції покращення доступу громадян та компаній до товарів, послуг та інформації, стимулювання інновацій та підприємництва.

Один з найбільших прихильників нового підходу Ф.Барса, обґрунтовуючи новий підхід до регіональної політики зосереджує увагу на тому, що зменшення диспропорцій у GDP per capita між відсталими та іншими регіонами не є суттєвим як для підвищення ефективності, так і зменшення нерівності. Фактично, зменшення диспропорцій не свідчить ні про одне, ні про друге. У випадку ефективності, зазначає він, зниження регіональних диспропорцій може відбутися, коли зростання у всіх регіонах відбувається в умовах зниження використання їх потенціалу, а отже, неефективність зростає. Що стосується нерівності, зниження диспропорцій може йти одночасно із зростанням нерівності в доходах. Якщо нерівність всередині відсталого регіону зростає, це може відбуватися із збільшенням росту. У будь-якому випадку зменшення нерівності в доходах нічого не говорить про те, що відбувається з іншими аспектами умов життя.

На подібні проблеми звертають увагу і вітчизняні науковці, які обґрунтовано ставлять під сумнів одномірний підхід до результатів економічного зростання. Зокрема, вчені Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України підкреслюють, що при оцінці результатів економічного розвитку України лише за макроекономічними параметрами, то минуле десятиріччя — попри провали в окремі роки — слід визнати в цілому вдалим: ВВП збільшився на 61,4%, масштаби безробіття (за методологією МОП) скоротилися на 40,3%. Однак не спостерігається адекватного покращення життя: за роз-

рахунками цих вчених рівень бідності (за відносним критерієм) залишився практично незмінним (27,8% у 1999 р. та 25,1% у 2010 р.); середня тривалість життя зросла надто мало (на 2,14-2,57 року – для чоловіків; на 1,54 року – для жінок), і за цим показником Україна посідає передостаннє місце в регіоні Європа та Центральна Азія; не поліпшилася доступність якісних медичних послуг; індекс людського розвитку підвищився лише на 0,06 бала, і за цим показником Україна посідає 69 місце у світі. Та хоча в цілому рівень задоволення своїм життям і поступається європейським аналогам, частка тих, хто ним задоволений зросла у 2, 3 рази (з 15,2% до 34,8%), а частка незадоволених – відповідно зменшилась на 39,5 %, (з 65,6% до 39,7%). Таким чином, наведені дані свідчать про те, що економічне зростання саме по собі не гарантує покращення якості життя населення, подолання бідності і соціального відторгнення [6, с. 26]. Подібна точка зору повністю стосується оцінок результатів регіонального та місцевого економічного розвитку.

Вимір рівності щодо соціальних цілей розвитку нерідко дискутується, і як правило розуміється як можливість усіх громадян мати рівні можливості та людські права, проте не визначається в рамках рівня доходів, а в задоволенні умов, які необхідні кожному для гідного життя. Ці умови виражають доступ до колективних публічних послуг таких, як базова освіта, базова транспортна інфраструктура, медичні послуги, а також можливості підвищити власний добробут через можливість знайти роботу, що відноситься до колективних послуг з освіти, підвищення кваліфікації, а також ринкових послуг.

ВИСНОВКИ

На основі викладеного, слід відмітити, що регіональна політика Європейського Союзу знаходиться на етапі формування нової моделі, яка включає системну координацію як різних секторальних політик, так і координацію між ЄС, країнами – членами та їх регіонів у досягненні спільних цілей регіонального розвитку. Дана модель інтегрує дві складові регіональної політики – ефективність, що переслідує найбільш повне використання наявного потенціалу регіонів, та рівність можливостей для громадян спільноти незалежно від місця їх проживання у доступі до базових послуг, що забезпечують гідні умови життя. Механізм впровадження концепції інтелектуальної спеціалізації та її використання в регіональній політиці полягає у визначенні територій з високою щільністю нових знань для потенційного зростання і розвитку та ролі основних гравців, що використовують ці нові знання у своїй діяльності – дослідників, поставальників, виробників товарів та послуг, підприємців, користувачів, а також державного сектору наукових досліджень та науково-промислових зв'язків.

Перерозподіл ресурсів між регіонами, який сьогодні домінує у регіональній політиці країн, не є достатньою умовою для того щоб досягнути ефективності чи рівності. Завдання політики, орієнтованої на територію - не компенсувати слабкість окремих територій щоб підвищити до достатнього рівня доходи від їх власних ресурсів для фінансування їх розвитку. Завдання такої політики – дати поштовх зміні поведінки приватних акторів в регіонах, де існує неефективність або соціальна дезінтеграція. Практичне впровадження її на рівні країн – членів та на регіональному рівні потребує подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Європейської комісії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/index_en.htm].
2. GDP per capita in Purchasing Power Standards (PPS) (EU-27=100). Eurostat [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010>.
3. Investing in Europe's future. Fifth report on economic, social and territorial cohesion. Report from the Commission. - Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010 – 298 p.
4. General Block Exemption Regulation (GBER) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/reform.cfm.
5. Regional Policy Contributing to Smart Growth in Europe [COM(2010)553]
6. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки: (кол. моногр.) / [Е.М. Лібанова, О.В. Макарова, І.О. Курило та інші]; за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, 2012. – 320 с.